

DR. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

*Két
méltóságos
női Apostol*

Ferencrendi szerzetes Kecskeméti Lipótról. A szovjet éhhalálra ítélt egy rabbit. El kell törölni a gabellát. Statusquo mozgalom.

Olvasom, nem olvasom, stb.

Ülőbutorok tisztítása lebontás nélkül, felelősséggel,
„KIRÁLY” VEGYTISZTÍTÓ
 festő és gőzmosógyár. Független, szőnyegek tisztítás esetén nyáron át **ingyenes megóvásban** részesülnek.
Budapest, IV., Magyar-utca 3. ~ Telefon: 85-1-29.
VII., Király-utca 15. ~ Tel.: J. 31-3-35.
Gyár: VI., Hajdu-u. 12-14. ~ Tel: 93-1-95, 90-2-97.

TAUBER ÁRON

כשר kóser mézárskéke
 BUDAPEST, VII., DOB-UTCA 10. SZ.
 Telefon: J. 422-83.

A pesti izr. nitk. Rabbiságának felügyelete alatt. Elsőrendű cukorgyári hizlalásból származó marha-, borjú- és birkahusok. Vágott baromfi árusítás! Rendelések házhoz szállítatnak.

30 év óta fennálló üzletemet Kertész-
 u. 45. sz. alól VI. KIRÁLY-UTCA 58.
 ALÁ HELYEZTEM ÁT

Telefon: Automata 24-0-85.

Seidner Lipót

Pesztó, divatszövet, és szabókellékek áruháza. Billiárd, játékasztal és íróasztal posztók. Ebédlőasztal, padló- és dekoráció filcek.

KUFFLER ÉTTEREM

Telefon: 167-57

VI., Vilmos császár-ut 39. (Hajós-utca sarkán)
 Új Menürendszer:
 Déli 1.40—1.80 Pengőig
 Esti 1.20—1,50 Pengőig
 Naponta hal menüben — Házhoz is szállítok

SIREMLÉKEK

bel- és külföldi márványokból leg-
 olcsóbb árban részletfizetésre is
 kaphatók. ~ Tervrajzok díjtalanul.

EICHBAUM MOR

sírkőgyáros
 BUDAPEST, V., POZSONYI-UT 1—3.
 TELEFON: 24-5-74.

FAVORIT

ruhafestő és vegy-
 tisztító és gőzmo-
 só üzem

BUDAPEST, Kazinczy-u. 51

Szombaton zárva.

**Angol, francia uri divat
 fehérnemű és kalapkülönlegességek**

Schulczer és Schwimmer

**Budapest, VI. Andrassy-ut 47. szám.
 Telefon: 14-5-99.**

Akar Ön mindig elegáns és tartós cipőben járni?
 Ha igen, akkor keresse fel a **Grünbaum-féle**

„MODELL CIPŐSZALONT” BUDAPEST, VI., DALSZINHÁZ-U. 10
 (Operával szemben.)

Érzékeny lábait meggyógyítom cipőimmal.
 Javítások jutányos áron a legszebb kivitelben készülnek

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Két méltóságos női Apostol

elindult napnyugatról hirdetni és terjeszteni a megújhodott istentiszteleti rendet a zsidó pogányok között, akiknek a Dohány ucai templom is túl konzervatív. A két lelkes apostolnő — Lilly Montagu, a lordok ivadéka és dr. Margarete Goldstein, egy marburgi filozófus professzor szép és tudós neje — meglehetősen szűkre határolta működése célját, mert például a tréfli evésnek nem csináltak propagandát, jól tudván azt, hogy a bécsi prágai és budapesti zsidóság zöme ezt a reformot réges-régen megvalósította. Friedmann Ignác dr. kormányfőtanácsos Stefánia uti villájában gyűlt össze egy szűkebbkörű, illusztris társaság, ott volt alkalmunk első ízben meghallgatni az új igéket, amelyek nekünk, szakembereknek nem sok újat mondtak, annál nagyobb hatással voltak a többi jelenlevőkre, a leendő neofitákra.

A teremnek is beillő szobában, ahol a reformvallás első szeánsza lefolyt, főuri pompa vett körül. Ahogy végigsiklott szemem a remekbe faragott antik butorokon, pompás, puha perzsa szőnyegeken, a múkincsekkel teli vitrineken, libériás inasokon, fehér bóbitás szobalányokon, no meg az estélyi ruhás fényes vendégseregen, rögtön megállapítottam, hogy az új vallások általában nem ilyen előkelő milióból szoktak elindulni hóditó utjukra. Jézus, Buddha, Confuce, Mohammed és a többi vallásalapítók barlangokban, katakombákban, puszták és erdők mélyén kezdték hirdetni az új igéket, nem ilyen főuri szalonokban. Ám lehet, hogy a modern új vallások nélkülözhetik a természetnek eme romantikus diszleteit, viszont ahhoz, hogy megizmosodhassanak, pénzre van szükségük. A lelkes hívők azonban nem is gondoltak arra, hogy egy gyors gyűjtési akcióval lerakják a reformhitközség finansziális alapjait, mert a szívük telve volt izzó reformeszmékkal s ha véletlenül mégis materiális ingereik támadtak, bevonultak a másik szobába, ahol egy Sulchan Aruch, egy terített fehér asztal roskadozott az inycsiklandó reformeledelek alatt.

A vendégek roppant ujnak találták a reformgondolatokat, pedig megsughatom nekik, hogy ez a magyarországi reformimport körülbelül úgy fest, mintha valaki Kinába akarna rizst importálni. A reformnak Magyarország az őshazája, itt ezeknek az eszméknek a magvai jóval előbb szóródtak szét, mint Németországban, vagy akár Amerikában. Itt élt a mult század elején az első reformapostol *Chorin Áron* aradi főrabbi személyében. Mikor annak idején Hamburgban kitört a híres templom körüli harc, akkor az e téren már híressé vált *Chorin Áron*hoz fordultak, aki responsumában nyíltan a reformerek mellé állott. A kitűnő előadók nemcsak a reform genealogiáját illetőleg tévedtek, de az a megállapításuk is hibás, hogy csak a neologok leszármazottai szoktak kitérni, mert a reformzsidóknál nem fordul elő, hogy gyermekeik elhagyják az ősi vallást. Éppen *Chorin Áron* esete bizonyítja az ellenkezőjét, aki még élt, mikor gyermekei közül kettő kitért. A dolog úgy történt, hogy a nagy palatinus feleségül vett egy württembergi hercegnőt, akivel luteránus hitoktatója megszerettette a héber nyelvet. A hercegnő Budára kerülve sem akart lemondani a héber nyelv iránti szenvedélyéről, a nádor a helytartótanácsban megérdeklődte, ki volna alkalmas arra, hogy nejevel héber nyelvű konverzációkat folytasson. A tanács egyik tagja *Chorin Áront* ajánlotta, aki ettől kezdve hónapokon keresztül oktatgatta a nádor feleségét a héber nyelv szépségeire. Később *Chorin*nak két gyermeke Bécsbe került, ahol azonban az akkori rendeletek értelmében mint zsidók nem kaptak lakhatási engedélyt. *Chorin*, hogy kieszközölje ezt az engedélyt, audienciára ment volt tanítványához, a nádor nejehez, aki meg is ígérte, hogy a *Chorin* gyerekek érdekében eljár majd Metternich kancellárnál. De a magas protekció sem használt semmit, az akkori bécsi rendőrminiszter nem volt hajlandó kiadni a lakhatási engedélyt, amit végül is úgy szereztek meg *Chorin* gyermekei, hogy elhagyták ősi hitüket.

De *Chorinon* kívül voltak más híres reformerek is. Így *Einhorn Ede* — aki később *Horn Ede* néven államtitkár lett — létesített egy reformhitközséget, amely azonban csak rövid ideig exisztált. Báró Szterényi József apja, *Stern* ujpesti rabbi is erősen hajlott a reformerek felé, sőt Szterényi báró nagyapja *Fassel* nagykanizsai rabbi is olyan nagy mértékben propagálta a ma Németországban annyira divó reformokat, hogy ennek csökevényeivel még ma is találkozhatunk a hitközség liturgikus rendjében. *Fassel* különben a 70-es évek végén odáig ment, hogy Áv hónap 9-ik napját, vagyis a Jeruzsálem pusztulásának emlékére megtartott gyásznapot örömnéppé akarta átformálni. Az akkori híres bécsi prédikátor: *Jellinek Adolf*, aki maga sem idegenkedett az ujitásoktól, intő szózatban kelt ki ez ellen a blaszfémia számba menő reform ellen. Mindezekből látható, hogy a

reformmozgalom Magyarországon nem új, sőt nagyon is régi keletű, de hogy nem tudott komoly jelentőségre szert tenni, amellet bizonyít, hogy nálunk a talaj nem alkalmas ilyen eszmék befogadására.

A nagyon tehetséges és nagyműveltségű professzor *Margarete Goldstein* többek között elmondta, hogy Amerikában a bevándorolt orosz és lengyel zsidók az amerikanizálódás és a robotmunka szédítő hajszája közepette teljesen elhanyagolják gyermekeik zsidó nevelését, minek következtében körülbelül százezer gyermek nevelkedett fel vallási oktatás nélkül. Az amerikai reformzsidóság munkásságának hatalmas eredménye, hogy a hitoktatást megszervezve, ezeket a gyermekeket visszahódították a zsidóság számára. *Goldstein* asszony büszkén hivatkozott arra, hogy a reformzsidóságnak ilyen irányu működését még a konzervatív körök is megbecsülték, sőt az amerikai orthodoxia is nagy elismeréssel adózik érte a reformzsidóknak. Egy ilyen szép és kedves asszonynak hajlandó vagyok minden szavát elhinni, de tudja Isten, mégis szivesebben láttam volna, ha ezt az orthodox elismerést írásbeli dokumentumokkal igazolta volna. Mert bizony nehezen képzelhető el, hogy komoly orthodox körök meg tudjanak barátkozni az amerikai tulzott reform gondolatával.

Egyebekben az egész reform kérdést könnyű leegyszerűsíteni. Budapesten például jó néhány ezerre rug a vallásilag teljesen közömbös és a kitérés iránt erősen hajlamos zsidók száma. Már most az a kérdés, hogy az összzsidóság szempontjából mi jobb: ha hagyjuk elveszni a zsidóság számára ezeket a közömböseket, vagy eltűrjük, hogy beszervezzék őket egy reformhitközségbe, ami mindenestre biztosítja azt, hogy egy-két emberöltőn át elmondják még rövidre szabott imájukban a Sömá Jiszroélt. Természetesen ezt a kérdést sokkal könnyebb feltenni, mint eldönteni. Itt a szigorú dogma áll szemben a habozó gyávasággal. A dogmát az orthodoxaink képviselik, akik anélkül, hogy prejudikálni akarnánk, biztosra vesszük, hogy kevésbé liberálisan kezelnék ezt a kérdést, mint állítólag az amerikai orthodoxok. A habozó gyávaság képviselői a reformokkal titokban kacérkodó zsidók, akik a konzervativoktól való félelmükben nem mernek nyíltan a reformok mellé állni. Már pedig mindenképpen üdvösebb volna egyszer nyíltan szembe nézni ezzel a divatos reformgondolattal, mint ölbetett kézzel tőrni, hogy előkelő szalónok „katakombáiban” főjön, forrjon, erősödjön és tovaterjedjen.

Ceterum censeo: szerintem az Orczy templomtól sokkal nagyobb

A meghosszabbított terminusig mindenki jelentkezzék felvételekre a Chevránál!

a távolság a Rombach utcai templomig és a Rombachtól a Dohányig, mint a Dohány-templomtól egy reformzsinagógáig. Nekem az egyik épp úgy nem kell, mint a másik, mert én zenés templomban egyáltalában nem tudok imádkozni. Egyebekben pedig abban összegezem véleményemet, hogy azok részére, akik engesztelő napkor kávéházakban és kaszinókban már a reggeli órákban elkezdnek bridzselni vagy kaláberezni, türhető egy reformtemplom.

Pati potest . . .

Dr. Kenéz-Kurländer Ede

Intimitások Kecskeméti Lipótról

Katolikus szerzetes szószékről foglalkozik vele. — Biblia-kritikus és imádságos lélek. — Miért késik a világhír? — Nagyvárad nevezetessége.

Irta: Dr. Kenéz-Kurländer Ede

Nemrég Budapesten bajtársi összejövetelt rendeztek a régi nagyvárad háziezred itt élő tagjai. Ezzel kapcsolatban istentisztelet is volt a Ferencrendiek templomában, mely alkalommal egy szerzetes a szószékről emlékezett meg *Kecskeméti* Lipót lángoló magyarságáról, amely, mint egy tűoszlop felekezeti különbség nélkül melegít és világít az erdélyi magyarok között. Jeremiás nagy interpretátora az életben is követi mintaképét, aki elsőnek tanította meg Izraelt, miképen kell a galuthban élni. A második szentély pusztulása után Ben Zakkáj szintén csak Jeremiás tanításait követte, mikor megszervezte a zsidóságot a római imperium alatt. Bizonyára Jeremiás tanításainak hatása alatt hirdette szent Pál: *Omnia potestas a deo*, minden hatalom Istentől való, amellyel szemben nem szabad ellentállást kifejteni. Az utolsó világégés után pedig Jeremiás nagy megértőjének jutott a szomorú feladat: példát adni és irányt mutatni, miképen kell az új, megváltozott viszonyokba beilleszkedni méltósággal és önérzettel és miképen lehet és kell az

ősi szellemi hagyatékot megtartani és megvédeni.

Negyven éves munkásságának eredményét bocsátotta közre *Kecskeméti* Lipót, mikor kiadta chef d'oeuvre-jét, három kötetes „Jeremiás“-át. Negyven év alatt szinte minden megváltozott körülötte, csak *Kecskeméti* Lipót maradt a régi. Közben világháború is pusztított s *Kecskeméti* Lipót egyénileg is támadták minden oldalról. A magyarok a zsidót támadták benne, a románok a magyart, az orthodoxok a bibliakritikust, a cionisták az asszimilánst. De ő haladt a maga útján, a fiatal korában kitűzött cél felé, amelytől senki és semmi nem tudta eltántorítani egy hajszálnyira sem. Most, negyven év után, elült körülötte a harci zaj, még a legádázabb ellenfelei is mély tisztelettel és elismeréssel fogadják a tudós munkáját. *Kecskeméti* lefegyverezte ellenfeleit lánglelkű tehetségével, jellemes egyéniségével, kitartó munkájával, megejtő jóságával és alázatos, mély vallásosságával. Nem hallgatom el: Kétszáz év előtt egész biztosan Spinoza sorsára jutott volna, könyvét in-

dexre tették, őt magát kiátkozták volna a nagy cheremmel. Mert, amit a Deuteronomiummal kapcsolatban írt, az szöges ellentétben áll a mi ősi hagyományainkkal. Paradox vonás ez az ő egyéniségében, hogy mindezek ellenére is hívő lélek a javából. Helyesen jegyzi meg Kálmán Ödön kőbányai főrabbi a könyvéről írt tanulmányában, hogy maradt valami a lelkében, ami nem boldogság, mikor azt írta: „Ha meggyőzi valaki, hogy a Deuteronomium visszacsinálható Jeremiás idejéből a mózsi időkbe — boldog lesz.“

Magyarul írta meg hatalmas munkáját, ez is hozzátartozik a szerző tragikumához. Így nincs a munkának kellő visszhangja. Még a felekezeti lapok sem foglal koznak vele méltóan. Kollégáim velem együtt nem rendelkeznek a megfelelő felkészültséggel, hogy a munkát méltó módon tárgyalják és bírálják. A szentéletű váradi pap szelid szemrehányással kérte tőlem számon a kritikát azzal, hogy munkájáról „Kurländer-féle írást óhajt olvasni“. Nyíltan válaszolom: Nem érzek magamban erre hivatottságot és nem rendelkezem a szükséges tudással. Áhíattal és figyelemmel olvastam a nagy mű minden sorát, héber könyvekkel a kezemben ellenőriztem idézeteit és utalásait, de arra mégsem tudok vállalkozni, hogy kimerítően foglalkozzam a könyvvel és a bírálat méltó legyen Kecskemétihez és az ő Jeremiásához.

Csak azt tudom megállapítani, hogy a látszat ellenére is minden sora mélységes és lenyűgöző Istenhitet sugároz és minden szavát elönti az a jeremiási tűz, amely Kecskeméti lelkéből világítva és melegítve árad. Kevés ember hatolt be annyira Jeremiás proféciáinak lényegébe, mint Kecskeméti Lipót

s őt magát csak azért nem hasonlítom össze Jeremiással, mert ez a mi hagyományaink értelmében blaszfémia volna. De azért a Talmud egy kitételét bizvást alkalmazhatom rá, nevezetesen azt, hogy minden bizsonnyal próféták ágyékából sarjadozott.

Kohelet könyvét is indexre akarták tenni és hosszú viták után vették csak fel a Kánonba. Nekem meggyőződésem, hogy eljön még az idő, amikor Kecskeméti Jeremiását kihámozva a kritikai részből a zsidóság minden árnyalata nagy megbecsüléssel fogja forgatni a mély-séges hit és az imádságos lélek miatt, amely olyan elemi erővel nyilatkozik meg benne. Láttá-e már valaki Kecskeméti magába szállva imádkozni? Én láttam és okkal hirdetem, hogy így a csodarabbik közt is csak a kiválasztottak tudnak imádkozni, akik erről nevezetesen az úgynevezett „davenolók“. Arra azonban nem tudok válaszolni, hogy, akiben a próféták hite él, akit az ima oly megszállottá tesz, miért nyúl az a kánonizált szent könyvekhez a kritika bonckésével? Ez előttem misztikum, amint misztikum az is, hogy Kecskeméti saját személvét illetően a Sulchan Aruch minden szabályát pontosan betartja. Én úgy képzelem, hogy, ha Kecskeméti ez előtt ötven évvel S. R. Hirsch környezetébe kerül, úgy ő ma a neo-orthodoxia vezére lenne az egész világon. Róla is el lehet mondani: nagy lelkének bázisa az állandó misztikus egybeforrottság Istenével. Neki Isten valóság, személy, egész életét, minden tehetségét és munkáját átjáró élmény. A kontempláció, ez a leglelkibb bensőség és közvetlen kapcsolat Istennel: az otthona. Ott beszél meg mindent Istennel, ott indulnak meg benne a lelki folyamatok, s Isten

számára az a kikötő, ahol ő lelkének sok-sok horgonyát kivetí.

Huszonöt évvel ezelőtt még Nagyváradon mondtam Kecskemétinek, hogy ha hatást akar elérni, világnyelven, németül, vagy héberül írja meg munkáját. A nagy pap mélabusan válaszolt: „hiába, én csak magyarul irok“. Ez lelki adottság, mellyel szemben nem lehet vitázni, de az bizonyos, hogy a magyar nyelvű Jeremiás nem tud elindulni világhódító körútjára. Amint hogy Majmonidesz és Ibn Pa-

kuda egy-egy arabul irt nagy munkáját is csak akkor kapta szárnyára a világhír, amikor héberre lefordították azokat, éppúgy, ha lefordítják a „Jeremiás“-t egy világnyelvre, Kecskeméti egy világ nyelvre, Kecskeméti bevonul a zsidó tudomány Pantheonjába sok dicsőséget szerezve nemcsak önmagának, de a zsidó vallásu magyaroknak, sőt. Nagyváradnak is, ahol él és munkálkodik a „Jeremiás“ zseniális szerzője.

A szovjet éhhalálra ítélt egy rabbit

Kerülő uton érkezik a nagyváradi zsidó körökhöz az a hír, hogy milyen tragikus körülmények között pusztult el Élia Poisek, az Oroszországban levő Olgonol közösség világhírű rabbija. A szovjet, köztudomásulag, minden eszközt felhasznál arra, hogy a vallás és a hit legparányibb csiráit is kioltsa az emberek lelkéből.

Most egy esztendeje történt, a zsidó hosszunap előtt nyolc nappal, hogy a szovjet letartóztatta, étel és ital nélkül fogságba vetette a 87 éves Poisek főrabbit, kit csak a 8-ik napon, hosszunapkor, — midőn a zsidók amugy is egész nap böjtölnek — engedték ki, azon reményben, hogy az éhségtől elgyötört aggastyán a börtönből kiszabadulva, táplálékot vesz magához és ezzel a legszigorubb vallási tilalmat megszegi. Poisek főrabbi azonban ragaszkodott vallásához, in-

kább tovább szenvedte még egy napig az éhséget, minthogy a vallás parancsát megszegje. Mindezek dacára, azonban helyzete nemhogy javult volna, hanem még inkább rosszabbodott. Végül is elhatározta, hogy kivándorol Palesztinába. Miután a palesztinai rabbikollégái megszerezték részére a bevándorlási engedélyt. A szovjet azonban, — hogy az oroszországi helyzetet fel ne fedhesse — az utlevél kiadását részére minden indokolás nélkül megtagadta.

A sok sanyargatás, vegzálás végül is annyira megviselte az agg rabbi szervezetét, hogy az elmúlt héten elhunyt. (Nagyvárad)

Akar jól enni ?

Stern Márton

VII. Rombach ucca 6.

**Jelentkezett már a CHEVRA KADISA ?
tagfelvételére**

Jom Kipur az Illustrationban

A legnagyobb képes francia folyóiratban, az Illustrationban képekkel bőven illusztrált terjedelmes cikk jelent meg a párisi Jom kippurról. A képek közül mi is közlünk kettőt: egyik Franciaor-

azért a cikknek pár érdekes és franciásan szellemes részlete, amelyek általában a zsidóságról szólnak. Így például közöl a szerző egy nagyon jellemző párisi anekdotát arról, hogy a zsidók vallási viszonyaiban milyen eltolódásokat idéz elő a vagyon. E szerint: „Akinek a vagyona háromszáz ezer frank alatt van, az zsidó. Akinek háromszázezer franknál nagyobb a vagyona, az izraelita. Akinek a vagyona egy millió frank, az zsidó származású. Akinek tíz millió frankon felül van a vagyona, az — keresztény.”

Le grand rabbin de France.
M. Israël Lévy, remercie le
baron de Rothschild.



Franciaország grand rabinje üdvözli
Rotschildot.

szág grand rabbin-jét ábrázolja, amint Rotschild bárót üdvözli, a másikon a párisi templom samesze látható, akit diszes ornátusáért és a nyakában lógó vastag ezüst láncért méltán irigyelhetnek Dohány utcai kollegái...

Maga a cikk teljes részletességgel számol be a jom kippuri istentiszteletről s így csak azoknak a zsidóknak a számára mond ujat, akik a Jom kippurt nem a templomban, hanem kávéházakban és kaszinókban szokták eltölteni. Van

Cikkét a Kadissal fejezi be a szerző. „Ezzel az imával zárul az istentisztelet — írja — amelyet a gyermekek imádkoznak elhalt szüleik lelkiüdvőéért. A Kadis imához

Un "schameth"
ou bedeau ha-
bille en huis-
sier de minis-
tère.



A párisi templom samesze
diszes ornátusában.

gyakran a kitértek is besurranak a templomba, ami azt bizonyítja, hogy a kegyelet még a vallásnál is erősebb kötelék." Ugy látszik a párisi kitért zsidók épp olyanok, mint a budapestiek. . .

Sic transit gloria mundi

Egy nagyon régi meghívó margójára

A napokban irataim közt turkálva, kezembe került egy meghívó. A finom meritett papírra nyomott meghívó Lederer Sándornak, a Pesti Izr. Hitközség néhai elnökének 75-ik születésnapja alkalmából tartandó ünnepélyekre szól. A meghívó öt évvel ezelőtt kelt. A szövege a következő:

MEGHIVÓ

Dr. LEDERER SÁNDOR URNAK,
a Pesti Izr. Hitközség
nagyérdemű elnökének

HETVENÖTÖDIK SZÜLETÉSNAFJA

örvendetes alkalmából —

1927. október hó 22. és 23. napjain

megtartandó ünnepségekre.

TESTVÉREINK!

Ósi szent vallásunk egyik legmagasztosabb parancsa: Tiszteld a bölcsességet, tiszteld a kort! Ritkán nyílik szebb alkalom eme vallásos parancs teljesítésére, mint most, midőn a pesti izr. hitközség köztisztületnek és közszeretetnek örvendő elnöke személyében a Mindenható kivételes kegyelméből elért magas kor és párját ritkító bölcsesség előtt hódolunk.

A romjaikból újjáéledt hitközségi intézmények s a hitélet soha nem sejtett felpezsdülése mutatják, hogy hitközségünk élén oly férfiú áll, kit méltán illet a mi ősi nyelvünk találó elnevezése, a „Ros hakohol“, mert ő a mi fejünk, vezetőnk. Az ő elméje fáklyaként világított mindig hitközségünk útján és mi bizvást követtük őt, akinek bölcsességében nem csalatkozhattunk sohasem. És az a sok új templom, melyeket az ő kezdeményezésére emelt hitközségünk, Istennek az a számos oltára, melyeken az ő jámbor lelke és meleg szíve gyújtott lánggra az istenfélelem és a felebaráti szeretet szent tüzeit, méltóvá teszik őt

arra a maga egyszerűségében is legnemesebb kitüntetésre, melyet régi emlékeink megörökítettek, a „Hitközség Atyja“ (Pater synagogae) elnevezésre.

És ő, akinek ernyedetlen, önfeláldozó munkája annyi hatalmas alkotásunknak, iskoláknak, kórházaknak, nevelőintézeteknek virulását és boldogulását teszi lehetővé, érdekesebb, mint bárki a „Mester“, a „Maurena horav“ címre. Az ő magas szárnyalású koncepciója, az ő mélységes elgondolásai vezettek bennünket hitközségünk legválságosabb napjaiban s az ő példája megtartotta hitünket egy jobb jövőben.

Testvéreink! Jöjjetek el, ünnepeljétek velünk a hitközség fejét, atyját, mesterét! Álljunk fel a bölcs előtt (Joré Dea 24, 1.) s övezzük őt igaz szeretetünk, törhetetlen bizalmunk és lelkesedésünk minden jelével. Jöjjetek el és könyörögjétek velünk a Mindenek Urához, hogy tartsa meg soká dr. Lederer Sándort hitközségünknek, lelekezetünknek és társadalmunknak.

Budapest, 1927. október havában.

A Pesti Izraelita Hitközség előljárósága:
dr. Gábor Gy. s. k. Ehrlich G. G. s. k.
főtitkár. elnökhelyettes.

Eloolvastam a szöveget és elesodálkoztam. Hogyan? Ez a meghívó csak öt éves volna? A szövege után ítélve néhány száz évesnek taksálom. Mintha nem is az irataim között találtam volna: Mintha legalább is az aquincumi ásatásoknál került volna napfényre. Csupa ömlengés, dieshimmusz és szuperlativusz egy emberről, aki öt év távlatából olybá tűnik, mintha egy a piramisok hús kőboltozata alól sebtében előkapart mumia. Fletében szobrokat kapott, bölcsességét csalhatatlannak hirdette a hízogó udvaroncok hada és most? Öt év telt el és Lederer Sándor úgy meghalt, mintha sohasem

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvasom

A cionisták az egész világon ünnepélyes gyűléseken emlékeztek meg arról, hogy 15 évvel ezelőtt, 1917. november 2.-án az angol külügyminiszter, Lord Balfour kiadta híres deklarációját a zsidóságnak Palesztinára való jogáról. A nem-cionista zsidóság nem ünnepelt, hanem jóakaratu semlegességet tanusított.

Annál furcsább, hogy nálunk egy handa-bandázó különítmény nyelvöltögetést kezd és „mószero-lást”, azaz denunciálást folytat a cionisták ellen. De még ennél is furcsább, hogy e különítményhez tartozik alkalmi munkaközösség révén dr. Kiss Arnold, a „Pro Palesztina” esték ünnepelt vezérszónoka, továbbá dr. Biedl Samu, a szegedi hitközség cionista-barát elnöke, aki legjobban tudja, hogy évekkel ezelőtt épp ilyen eszközökkel harcoltak — az ő főrabbija ellen, míg az ellenkező oldalról azaz: Chajes bécsi cionista főrabbi részéről kellett jönni az intervenciónak a denunciált igazság kiderítésére és diadalrajuttatására.

Nem olvasom

A Hitvédelmi szövetségről csak jól, vagy semmit — miként a halottakról. A vezetőség megállapította, hogy „a hitvédelmi leányzó” nem halt meg, csak alszik. Konziliumot hívtak egybe a tetszhalott felébresztésére. A szeánszot dr. Hevesi Ferenc nyitotta meg, majd át-

adta az elnöklést dr. Grossmann Zsigmond rabbi urnak és kivételesen a felekezeti sajtót is meghívták az ébresztéshez. Egy csomó programpontot olvastak fel és főleg azt vitatták, miként lehetne a kitérések epidémiájával hathatósan megküzdeni és a circumcisió elmaradását megakadályozni. Ennél a pontnál felszólalt dr. Schönfeld József szerkesztő és rámutatott arra az anomáliára, hogy a hitközség vezető köreiből is sűrűn ismétlődnek a kifogásolt esetek, minden retorzió és következmények nélkül és ilyen miliőben csaknem lehetetlen a kitérések ellen küzdeni. Ezzel a kérdéssel kapcsolatban hosszas vita indult, mely kinos hatást váltott ki hitközségi körökben.

Olvasom

Az antiszemitizmus egy nagyon találó meghatározása szerint a buta emberek szocializmusa. A filoszemitizmus ellenben nem csupán azoknak a politikusoknak a kedvenc frázisa, akik elméletben nem ismernek különbséget a felekezetek között, de gyakorlatban még sem tesznek semmit ennek a különbségnek az eltitkoltására, mert a filoszemitizmusnak vannak meghatóan szép példái, amelyek méltán keltik az emberben a hitet, hogy eljön még az idő, amikor a felekezetek között mesterségesen emelt gátak leomlanak és béke és szeretet fog uralkodni a földön.

A zsidóság megbecsülésének és a nemes emberszeretetnek gyönyörű példáját szolgálta a napokban egy katolikus plébános. Lippán meghalt Strauszmann Jakab rabbi, akinek a temetésén beszédet

mondott dr. Siebic katolikus plébános. Gyönyörű beszédében rámutatott arra a mély barátságra, amely közte és az elhunyt között fennállott és elmondotta, hogy halálos ágyán ő áldotta meg a rabbit ennek egyenes kivánságára. A temetésen megjelent közönségre óriási hatást tett a plébánosnak ez a vallomása.

Olvason

Fischer Gyula főrabbit a szeminárium helyettes igazgatójának nevezték ki. Eről az eshetőségről már tettünk említést a Szombat múlt számában, de csak a sorok között, mert az ügy kényes és tapintatos igényel. Akkor rámutattunk, hogy egyes urak elfecsegik az Egyenlőségnek a hivatalos titkokat és ez azután a jólétesültség affektálásával felelőtlenül kikürtöl mindent. Az Egyenlőség nagy dérrel-durral bejelentette, hogy Gutmann boroszlói tudóst hívják meg rektornak. Minden beavatott tudta, hogy ez lehetetlen. A magyar állam nem fog a mai időben egy 60 éven felüli embert új szolgálatban az V. fizetési osztályba kinevezni. A szenzáció azonban megjelent és a nain olvasó gyanutlanul bevette. A következő számban egész értelmetlenül megjelenik egy hír, hogy Székely Ferenc elnök javaslatot tett arra, hogy Fischer Gyula legyen a rektorhelyettes. Mi játszódott le a kulisszák mögött? . . . kérdi a jámbor olvasó. Csak következőkép történhetett: Székely elnök bizonyára javaslatot tett a miniszteriumban Gutmann érdekében (az Egyenlőség csak tudja, különben nem említette volna a nevezett professzor jelöltetését.) és azt a javaslatot nem fogadták el. (hisz az Egyenlőség nem is tartja szükségesnek megjegyezni, hogy a multkor egész másképen volt „jól” értesülve.) Természetesen, aki így képzelné a dolgot, az tévedne. De vi-

szont tény az, hogy az E—g kétlakisága Székely Ferenc tevékenységét furcsa színben tünteti fel a felekezeti közvélemény előtt.

Nem olvasom

hogy a Miefhoe közgyűlésén milyen harc és háború volt, szemben állt a szimpatikus Jász Imre pártja, a tehetséges, szép jövőt ígérő Rosenberg István pártjával. Majdnem közelharcig fajult el a vita és szemelláthatólag a Rosenberg-párt óriási többség felett rendelkezett. Egy hajszálon mult és az elnökség Sándor Pál mintájára karhatalmat rendel a közgyűlési terembe. A helyzetet Rosenberg István higgadtsága mentette meg, aki az utolsó percben kijelentette, hogy az ő személye miatt ne legyen „chilul hasem” és noha nyilván többség felett rendelkezik, a jelöléstől visszalép. Ezután megejtet választások beigazolták, hogy Rosenberg István pártja óriási többség felett rendelkezik, mert Jász Imre elnökön kívül az egész tisztikar a Rosenberg pártból került ki. Látjuk tehát: Rosenberg István a közéleti szereplés erkölcsét édesanyjától, Rosenberg Sándornétól tanulta.

Nem olvasom

A közelmult felekezeti harcok egyik vezére állítólag ígéretet tett arra, hogy egy komoly pesti statusquo mozgalom esetén az összekötetései révén garantálja a mozgalom hatósági elismerését, nem azért, hogy a statusquo hitközségbe léphessen —, hanem önzetlenül, amint ezt Németországban a 70-es években Lasker Eduárd német politikus tette a Hirsch Sámson Rafaeléle kilépési mozgalommal. A statusquo mozgolódás ennek a garanciának jegyében lendülettel megindult s elsősorban a mai adózás igazságtalanságát, a mostani gebella-rendszer lehetetlenségét han-

goztatja. Népszerűsége tarthat számot az a követelés, hogy valóban konzervatív érzésűek legyenek a vezetők s ne olyanok, akik családjaikban nem tudtak, vagy nem akartak rendet teremteni in puncto zsidó hithűség s a zsidó közösségben való megmaradás. A mozgalom egy vezetője leghatározottabban azt állítja, hogy első megindulásra 1000 hitközségi tagra számít. Természetesen a hitközség megbontásának kísérletét meg kell hiúsítani komoly és becsületes intézkedésekkel, a sérelmek orvoslásával, mert az ilyen mozgalmat nem lehet leszerelni — bankettekkel.

Nem olvasom

A rabbiszeminárium vezérlő bizottságának legutóbbi ülésén megjelent Löw Immanuel felsőházi tag is és kategórikusan követelte, hogy Heller Bernát nyugdíjazott tanárt bizzáék meg újra a bibliai tudományok előadásával.

Olvasom

hogy a szovjetlapok újból erős propagandát kezdtek a templomok és a zsinagógák ellen. A lapok élesen kikelnek az ellen, hogy a munkások között még mindig sokan vannak telve „ősi vallási előítéletekkel.” Az „istentelenek” arányszáma az üzemekben még nagyon alacsony, így például a Trechgornaja manufaktura textilgyárban hatezer munkás közül csak négyszáz tagja az istentelenek szövetségének. A szovjetsajtó intenzívebb tevékenységre szólítja fel a szövetséget, amely ezentúl a moszkvai köztereken vallásellenes tartalmu előadásokat fog rendezni. A templomokat tudvalevően elvonják eredeti céljaiktól s újabban a

leningrádi ihres kazán katedrálisan rendeztek be valláselleni propaganda céljait szolgáló muzeumot. A munkásokat és az ifjúságot elvezetik az ilyen muzeumokba, ahol tendenciózus előadások keretében hangsúlyozzák az orosz szocialisztikus átalakulás és az istentelen mozgalom közötti összefüggéseket.

Nem olvasom

Buza Barna volt miniszter Mezey Ernő koporsója mellett polemizált a búcsúztató főrabbival, aki a 48-as függetlenségi eszmékről, mint a multnak ügyéről beszélt s a rendkívül meleg Isten hozzád-ot azzal a héber eulógiával fejezte be: Boruch dajon ho-emesz (áldassék az igazságos bíró).

Nem olvasom

Fischer Benjamin Rombach uccai rabbi az utóbbi ünnepek alkalmából az eszrogról — melynek van íze és illata — elmélkedve panaszlólag felemlítette, hogy ellentétben az eszrog-fával a zsidóság életfáján a régi termés mellett nincsen friss gyümölcs, azaz a most szereplő férfiak fiai mind idegenek a zsidóság számára. Nyilván a mai előljárók egy részére célzott. Ugy látszik, hogy ezeknek védelmére vállalkozván Stern Sándor nekirottott Fischer rabbinak és a Rombach templomnak. E cikkekre azután Fischer rabbi megadta a választ a szószékről, azzal, hogy mindenki seperién a maga portáin. Erre következett egy replika. Hát ez az: nem lett volna szabad St. urat észrevenni, hisz az elmélkedés nem is róla vonatkozott, ő igazán nem eszrog abban az értelemben, amint a nemes gyümölcs szimbolikáját magyarázta a rabbi úr.

Olvasom

hogy Palesztinában mozgalmat indítottak a többnejűség tilalmának megszüntetése érdekében, hogy a természetes szaporulat révén a zsidóság száma gyorsabb tempóban emelkedjék. A mozgalom iniciátorai hivatkoznak arra, hogy a Rabénu Gersom tilalma a többnejűségről vonatkozólag amúgy is lejárt 1240-ben s a többnejűség bevezetése által 5—10 év leforgása alatt el lehetne érni a többséget az országban. Az Arábiából Palesztinába vándorolt új n. jemenita zsidók némelyikének még most is két felesége van és egyáltalában nem osztja Petőfi megállapítását az egy feleségről: „De amikor ez az egy is sok...”

Olvasom

hogy épületes botrány tört ki Németországban a Stahlhelm és a náci között. A botrány középpontjában a német excsászár harmadik fia, Vilmos Ágoston porosz herceg áll. A herceg legutóbb a

náci táborába tért meg és egy népgyűlésen heves támadást intézett a Stahlhelm vezetésére ellen. A Stahlhelm azonban nem hagyja magát és éleshangu nyilatkozatban leplezi le a herceget, akit renegátnak bélyegez s megállapítja róla, hogy a világháború alatt figyelemreméltó önmegtartóztatást tanúsított, hogy semmiféle harci tevékenységbe bele ne elegyedjék. és a háború alatt sem akart katonát látni. — A főherceg egyébként engesztelhetetlen antiszemita és a hitlerista gyűléseken a hordóról szokta hirdetni, hogy gyáva — a zsidó.

Olvasom

hogy Heinrich Mann, a híres keresztény író, Berlinnek a Prinzregentenstrasseban levő zsinagógában, november 13.-án zsidó jótékony célra előadást tart ilyen címen: „Az igazság szerint való élet” (Nach der Wahrheit Leben).

Népszerűsítsük a hitközségeket Mielőbb el kell törölni a gabellát!

— Folytatás a múlt számból. —

Összegezzük, illetőleg ismételjük át előbbi cikkem tartalmát: Pesten a hitközségi tagoknak csak 7—8%-a vezet rituális háztartást és az a hét-nyolc százalék annyi gabella-járulékot fizet, hogy felér az egész adóbevétel 15%-ával. Ez ugyebár abszurd, lehetetlen, igazságtalan és egy zsidó hitközséghez — amennyiben erkölcsi testület akar maradni, nem csupán pénzügyi szerv — teljesen méltatlan állapot.

Mielőtt tovább mennénk, állapítsuk meg, vajjon helyesek-e számadataink.

vajjon az 5-6000 rituális háztartást vezető tényleg az egész adóterheknek 15%-os pluszát viseli, csak azért, mert ragaszkodik a hagyományokhoz, akik, ha nem lettek volna az idők folyamán, úgy most nem lenne zsidó hitközség, nem lenne hitközségi előjáróság, vele járó pozíció, „köved”, befolyás és — mondjuk — munkakör, s hivatás sem.

Az 1931. évi hitközségi zárszámadás szerint a kaszusz összes bevétele 184.298 pengőt és 19 fillért tett ki. Ugyanezen évben a tagok által befizetett hitközségi

adó 1.474.029 pengőt és 33 fillerre rugott. Látjuk tehát, hogy nem költői túlzás, hogy az egynéhány ezer kósert fogyasztó ember, a rendes adójárulékán kívül, a többiekért, — akik otthagyták a ritualitást — 15%-nyi „kiengesztelési pótlékot” fizet. Remélhetőleg nem akad szociálisan gondolkodó ember, aki ilyen mérvű fogyasztási adót igazságosnak tart és nem akad oly, a hitközség erkölcsi jellegét becsülő zsidó ember, aki ezt ne tartaná kiküszöbölendő visszásságnak és valóságos bűnnek.

De már látom a nagyképiüsködőket, a „**generalglücklichmachereket**”, a főbölcsöket, akik élnek-halnak a hitközségért, ameddig ez pénzükből nem kerül, amint magukra öltik a gábesági és egyéb kothurnusokat és megállapítják, hogy ez csak ellenzéki frázis, merénylet a vallás ellen, amelynek legbiztosabb vára a hitközség, amely nem lehet el a kasruszból folyó nyereség nélkül, amíg **netto 55.000 pengőt tesz ki évente.**

Minderre azonban nyugodtan azt lehet felelni, hogy a hitközségi pénzügyi egyensúlya nem billen fel, ha eltörlik a gabellát. Csak egy kissé komolyan kell a dolgot megfogni és soha nem szabad elfelejteni azt, hogy történjék bármi, de egy hitközség mégsem büntetheti azokat, akik kóser háztartást vezetnek. Itt tehát arról van szó, hogy körülbelül 200.000 pengő (ennyi a kasrusz-tétel bruttó bevételi összege) felosztandó 50—60.000 hitközségi adóalany között. Szóval, ha semmiféle kategóriát nem mentenénk fel a hozzájárulás alól, 3—4 pengő pluszadóról volna szó. De természetesen az első lépés volna bizonyos adó-minimumot mentesíteni e plusz-adózás alól. A nagyobb fizetőknél ez a pár pengő nem jelentene semmit. Ezt az adótöbbletet senki sem merné megtagadni, ha a hitközség a legnagyobb nyilvánosság előtt megállapítaná, hogy az eddigi állapot helytelen volt, a gabella-szedés eddigi módja a vallásosságra kivetett „büntetés pénz” jellegét viselte magán, ez az állapot türehetlenné vált és ezért a hitközség elvárja a hittestvérektől, hogy az

igazságtalanság kiküszöbölésére és egyszerűsített a testvériség és az egyenlőség kidomborítására szolgáló „gabella fillért” vállalja és hitközségi adó-pótlékként fizesse. Egész biztosra vehető, hogy az u. n. „nagy” adófizetők (akik — melleslegesen mondva — sok adót fizetnek, de nem eleget, vagyonukhoz és jövedelmükhöz képest) sem szólnának semmit az új terv ellen, nem szólnának saját, jól befogott érdekükben, mert a nagy tőkének igazán nem érdeke, hogy egy teljesen igazságos ügygel szemben nekiszegesse az ő hatalmát és egy igazán nemes ügygel szemben kicsinyeskedjék.

És az a vezetőség, amely a szegények százait és ezreit fölmenti az igazságtalan gabella-fizetés alól, milyen igazságos önérzettel és jogos büszkeséggel mutathat rá arra, hogy a hitközség presztizsét megmentette a — reformmozgalommal szemben. Mert amikor itt volt Lady Montagu és Frau Professor Dr. Goldstein, s propagandát csinálnak a reformzsidóságnak, időszerű megállapítani, hogy nálunk felesleges reformhitközséget csinálni, **hisz olyan hitközség, melynek tagjai 92 százalékban nem tartják be a ritualitást, az már úgyis reform.** Ezzel szemben a hitközség jellege egész másnak tűnik fel, ha rá lehet arra mutatni, hogy kivétel nélkül mindenki, a „gabella fillér” fizetése által, résztvesz a rituális intézmények fenntartásában olyképen, hogy a szociális szempont a legnagyobb mértékben kifejezésre jut.

Még rá kellene mutatni a gabella eltörlésének valláserkölcsei részére is. Nem kell nagy fantázia ahhoz, hogy az ember belássa, hogy a rituális háztartások **legalább duplájára emelkednek**, ha nem lesz összekötve adótöbblettel. Az is egész biztos, hogy a kóser hús kilója **legalább 40 fillérrel olcsóbb lesz** és így tehát nem is jelent majd nagy áldozatot rituális háztartást vezetni. Az is evidens, hogy ez a hitközséget valláserkölcseleg **rendkívüli módon emelné.** De ezeknek a szempontoknak kidomborítása az egyházi férfiak feladatához tartozik és az én fejtegetésem körén kívül esik.

Én csak egyet mondok: Ha a mostani szertartási előljáró komolyan veszi feladatát, akkor egész erejével azon kell lennie, hogy a kasruszalanyok számát szaporítsa. Már pedig azt másképen, mint a „gabella fillér” behozatalával elérni nem lehet. Enélkül csupa frázis lesz az, amit az előljáró kétségtelen szónoki készségével hangoztatni fog a hitközség konzervativságáról. „Worte, Worte und bloss Worte!”

Befejezem azzal, amivel kezdtem és amit a sorok fölé irt cím is hangoztat:

A gabella-adó igazságtalan, „a gabella-fillér” kivetése útján feleslegessé tehető és a hitközség csak akkor lesz népszerű a legvallásosabb tagjai előtt, ha a rituális miatt kirótt büntetéspénzeket megszünteti.

Dixi: Legjobb meggyőződésem szerint megmutattam egy igazságtalanság eliminálásának az útját. Ha mások jobban tudják, álljanak ki a fórumra és bizonyítsák be az igazságtalanságról, hogy igazság!

Jólesz Lajos.

Dembitz Gyula ünneplése

A napokban szokatlan melegséggel ünnepelték közgazdasági életünk egyik kiválóságát. *Dembitz Gyula* kormányfőtanácsost. Ebből a békebeli fénnel megünnepelt jubileumból mi is részt kérünk, mert *Dembitz Gyula* nemcsak a magyar közgazdasági életben játszik kiváló szerepet, de felekezetének is egyik leghivebb fia. A budai hitközségnek egyik legtekintélyesebb tagja ő, aki minden zsidó ügyből buzgón kiveszi a részét s ezekben a nehéz időkben feltűnés nélkül gyakorolja a legszebb zsidó erényt, a jótékonyságot. Legutóbb a nálunk járt Lily Montague nyilvános meetingjén egyszerű, keresetlen szavakkal tett hitet a maga zsidósága mellett. Elmondta hogy nem hive a kötött istentiszteletnek, mert a fronton, ahol végigharcolta a háborút, nem nagyon volt alkalma templomba járni, de magába merülve, ágyudörgés közepette gyakran imádkozott áhitatosan az Istenhez. Most is gyakran imádkozik otthon, sőt néha utcán is. Hite szerint az a főhász épp olyan kedves Istennek, mintha a templomban mondaná el.

Itt közöljük azt a tudósítást, amelyben a Pesti Tőzsde számolt be *Dembitz Gyula* nagyszabásu

ünnepléséről:

* * *

Október 29-én a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara disztermében az ország közgazdasági élete reprezentánsainak jelenlétében meleg ünneplésben részesítették *Dembitz Gyula* m. kir. kormányfőtanácsost, az Elektromos Áramszolgáltató Rt. elnökigazgatóját, abból az alkalomból, hogy 40 éve önálló iparosmester és 10 év óta elnöke a Budapesti Villanszerelő, Műszerész és Látszerész Ipartestületnek. Fehér Ferenc az ipartestület nevében méltatta az elnöknek az ipar előmozdítása érdekében folytatott működését és a szakma felvirágoztatása körül szerzett kiváló érdemeit és az ipartestület nevében egy művészi kivitelű diszoklevelet nyújtott át. Ugyancsak átnyújtotta az ipartestület „*Dembitz Gyula mesteravató serleg*”-ét, a hazai ötvösipar egyik műremekét. Ez alkalomból dr. Fabinyi Tihamér meleghangu levelet intézett az ünnepelthez és a diszülésen dr. Fritz Géza miniszteri tanácsos által képviseltette magát, aki szokatlanul meleg hangon tolmácsolta a kereskedelemügyi miniszter jókívánságait és avval fejezte be beszédét, hogy bár termelne a magyar föld sok *Dembitz Gyulát*, kkor könnyebben volnánk jelenlegi nehéz gazdasági viszonyok áthidalhatók. Utána Sipőcz Jenő és a főváros megbízásából felszólalt *Schara Béla* tanácsi fő-

jegyző, aki egyúttal a főváros világitási és vízügyi ügyosztályainak üdvözlét is tolmácsolta. Dr. Éber Antal a Kamara elnöke, hosszabb beszédben méltatta Dembitz Gyulának, mint a Kamara beltagjának működését.

Thoma Frigyes kormányfőtanácsos, a Budapesti Mérnöki Kamara főtitkára, a Mérnöki Kamara nevében köszöntötte az ünnepeltet. Tolnay Kornél ny. államtitkár az Országos Ipartestület nevében átnyújtotta az Ipartestület ezüst érmét. Utána dr. Dobsa László az Ipartestületek Országos Szövetsége, Irsai Ervin a Magyar Elektrotechnikai Egyesület, Lajtha Rezső az Országos Kézműves Testület és Hadik János gróf üdvözlét hozta. Vigh Bertalan iparoktatási főigazgató a m. kir. állami mechanikai és elektromosipari szakiskola, Dános László kormányfőtanácsos az Iparosok Gazdaságpolitikai Blokkjának üdvözlét tolmácsolta. Perlaky György v. országgyűlési képviselő a Mesterifjak Országos Egyesülete nevében gyönyörű művi plakettet nyújtott át a jubiléumnak, aki ezen egyesületnek országos diszelnöke. Vágó Jenő a Magyar Szakírók és Szaklapok nevében, Dr. Ács Jenő az Elektromos Áramszolgáltató Rt., dr. Németh Béla kormányfőtanácsos a Háztulajdonosok Országos Szövetsége nevében üdvözölte Dembitz Gyulát, akit, mint aki az ipar összehangzatos együttműködése és megszilárdítása érdekében fáradozik, az egységes polgárság prototípusának jellemezett. Téglásy Géza a Keresztény Iparosok Országos Szövetsége nevében az ország keresztény iparosainak üdvözlét tolmácsolta. Bittner János felsőházi tag iparos küzdőtársát köszöntötte fel. Bartos Imre fővárosi iskolaigazgató az iparostanonciskolák, dr. Boros András a Magyar Droguista Ipartestület, Pásztor Béla a Budapesti Építőmesterek Ipartestülete, Vadász József az ország nőiruha-készítő iparossága nevében, Haverland Antal pedig a Budapesti Lakatos Ipartestület nevében köszöntötte fel Dembitz Gyulát, aki meghatott szavakkal köszönte meg a felejthetetlenül szép ünneplést.

HIREK

HÁZAVATÁS. Diósi Jenő a budai hitközség köztisztviselőiben álló főjegyzője a Bimbó utcában családi házat építtetett, melynek felszentelési ünnepe október hó 29-én lett megtartva díszes keretek között. Megjelentek dr. Krieshaber elnök vezetése mellett a budai hitközség vezetői, továbbá a kollégák és a sajtó képviselői. A felavató beszédet **Kiss Arnold** főrabbi tartotta, melyben méltatta Diósi Jenőnek, a hitközség ügyei körül kifejtett buzgó és eredményes munkásságát, s kiemelte, hogy a példás, valláserkölcson-felfogást az apai rabbi-házból hozta magával. **Edelstein Bertalan**, **Beneschovsky Imre** és **Dr. Krieshaber Adolf** hasonlóan méltatták és ünnepelték a népszerű főjegyzőt, aki meghatottan mondott köszönetet az elhangzott beszédekért. Az ünnepség fényét emelte **Sirota Sándor** főkantor kórusral előadott liturgikus éneke. — Érdekes összehasonlítani a hitközségi tisztviselők helyzetét, hogy míg fejlődött az, az utolsó 60–80 év alatt, a hajdani zsinagóga melletti kis „sameszlakás”-tól a mai rózsadombi emeletes villáig. Hajdan a hitközségi tisztviselő nem volt egyéb, mint egy hitközségi „domesztik”, ma a hitközségi főtisztviselő közjogi állás és méltóság. Bécsben „Hofrat”, Berlinben „Oberregierungsrat”, nálunk **Gábor Gyula** kormányfőtanácsosi címet kapott ilyen minőségben. A mai viszonyok között egy hitközségi főtisztviselő olyan pozíciót tölt be, hogy aligha cserélne egy vidéki város polgármesterével.

SCHWARTZ RÓZSI és **RÓTH PÁL** Dr. Carei-ban házasságot kötöttek. (Mindenkülön értesítés helyett.)

A CHEVRA UJ FŐFELÜGYELŐJE. A Pesti Chevra Kadisa előjárósága Trebitsch Márkus intézőt főfelügyelővé nevezte ki abból az alkalomból, hogy 25 év óta szolgálja a Chevrát. Az új főfelügyelő ügyköréhez tartozik többek között a gyász esetek bekövetkezése alkalmából szükséges intézkedések megtétele. E kényes feladatát mindenkor tapintatosan és kiválóan teljesíti.

SZEGÉNY ELADÓ LÁNYOK. (Rózsa Ignác regénye.) Rózsa Ignác nem rég aratott nagy és megérdemelt irodalmi sikert. **Áron öt könyve** című ötkötetes munkájával. Új könyve is a régi nyomdokon halad, egy zsidó család életébe vezet be, amelynek szövevényes, sokfelé ágazó történetét írja meg erősen realiztikusan. A nagyréti Weisz család története a regény, egy sorsüldözött családé, amelynek minden tagját végig vezeti az író a bölcsőtől a gazdasági, társadalmi és szerelmi nyomorúságokon keresztül a sírig. Talán a sok nyomor és szenvedés, amit belezsúfol a szerző ennek a családnak életébe, egy kicsit lehangolja az olvasót, de a regény meseszövése, a kispolgári zsidó család miliórajza határozottan érdekes és helyenkint művészi. Rózsa Ignác ebben a regényében azon az úton halad, amelyet Ujvári Péter tört maradandó értékű regényeivel a magyar zsidó irodalomban. Ez a regénye sok részletszépségével és tagadhatatlan értékével nyeresége a zsidó irodalomnak és élénk várakozást kelt minden olvasóban a szimpatikus szerző további munkássága iránt.

A MIEFHÖE KÖZGYÜLÉSE. A Magyar Izr. Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Egyesülete f. évi október hó 30-án tartotta tisztújító közgyűlését. Jász Imre megnyitó beszéde után dr. Csörgő Hugó üdvözölte az egyesületet a Pesti Izr. Hitközség nevében, majd dr. Deutsch Ernő, az Omike alelnöke, dr. Weiller Ernő ügyv. társelnök, Székely Dezső az Omike Diákokthon elnöke és Katona Gyula, a Budai Izr. Hitközség Mensájának elnöke szólaltak föl. A napirend tárgyalása után az 1932/33. egyesületi évre megválasztották a következő tisztikart: Elnök: Jász Imre; társelnökök: dr. Boros István, Rosenberg István, Strasser Pál. Alelnökök: Berger Imre, Hirsch Andor; főtitkár: Timár Mihály; főellenőr: dr. Reich Béla; főpénztáros: Lichtenstein Zoltán; főjegyző: Deutsch Gábor; titkárok: Epstein Tibor, Eisinger László; Bauer Jenő; jegyzők: Balassa Katalin, Fejér János; pénztárosok: Richter Endre, Sommer László; ellenőrök: Káldor István, Szin György; könyvtáros: Scher Tibor; háznagy: Markovics Lajos.

FRISS ZSIGMOND A VI. KER. TEMPLOMKÖRZET ELNÖKE. Egyhangú lelkesedéssel választotta meg a VI. ker. templomkörzet előljárósága és választmányja **Krakauer Samu** utódjául **Friss Zsigmondot**, az ismert papirdiszműgyár beltagját. — Friss Zsigmond intenzív üzleti elfoglaltsága mellett módot talált arra, hogy a zsidó közélet munkájából is

kivegye részét mint a hitközség és a Chevra választmányi tagja és most magasabb etikai szempontoktól vezérelve, még arra is alkalmat talál, hogy a VI. ker. templomkörzet elnöki tisztségével járó munkát is ellássa. Örömmel üdvözöljük, Friss Zsigmondot elnökké választása alkalmából, de egyben szívből szorítunk kezét a VI. ker. választmányával is, mert megfelelőbb elnököt nem választhattak volna. Nagyváradról ismerjük még Friss Zsigmondot és szorgalmának, szerénységének kimerítő méltatása helyett csak egyetlen mondatot iktatunk ide: **Keeskeméti Lipót befolyása alatt izmosodott meg benne a zsidó nép és a zsidó köz iránti szeretet.** Aki ismeri Keeskeméti Lipótot, az ebből a néhány szóból mindent meg tud arról, mit fog Friss Zsigmond a templomkörzetnek jelenteni. És ki nem ismeri Nagyváradi híres rabbiját?!

ELFER ARNOLD GYÁSZSA. Súlyos csapás érte Elfer Arnoldot, a VII. templomkörzet és a Bethlen-téri templomegyesület társelnökét édesatyjának, Elfer Dávidnak halálával. A 81 éves korban megholdogult élete utolsó percéig résztvett a VII. zsidóság vallási életében. Október hó 20-án temették. Koporsójánál dr. Schwarz Benjamin méltatta a jótekonyságáról és vallásos életéről ismert férfiút. A sírnál Mandel Sámuel búcsuzott a régi Beth Jiszroel imaegyesület nevében.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG ELŐLJÁRÓSÁGA ezúton közli, hogy a hitközség azon adófizető tagjai részére, akik ez év november 15-ig kultuszadó számlájukra az 1932. évi kultuszadójuk legalább kétharmadrészének megfelelő összeget befizetik, fennmaradó hátralékuk kamatmentes és méltányos részletfizetését engedélyezi. Az erre irányuló kérelem csakis ez év végéig terjeszthető elő a hitközség adóhivatalában. A hitközség felhívja a tagokat, hogy a kedvezményt saját érdeklükben annál is inkább vegyék igénybe, mert a pénzügyminiszterium vonatkozó legutóbbi rendelete értelmében, különösen a nagyobb hátralékok legszigorubb behajtása fog már legközelebb szorgalmaztatni.

A KÁVÉ az emberiség csendes jótévője. Mindenki saját magán tapasztalhatta, hogy milyen pompás közérzetet teremt egy csésze valódi hamisítatlan babkávé. Igyék tehát naponta jó babkávét, mert az egészséges. Meinnl pörköltkávékeverékei között megtalálja az izlésének leglobban megfelelőt.

Nagy Imre: 5000 vicc

Nagy Imre, a páratlan népszerűsége emelkedett „Az Ojság” című vicclap szerkesztője, „5000 vicc” címen gyönyörűen kiállított öt kötetben egy olyan viccgyűjteményt bocsátott közre, amelyhez fogható még soha sehol nem jelent meg.

Ez a megállapítás vonatkozik nemcsak a mennyiségre hanem a minőségre is. Ötezer kiválogatott, nagyszerű vicc olyan nagyszerű teljesítmény, ami minden idők legnagyobb elismerésére méltó.

És különös jelentősége van éppen ezeknek a vicceknek, amikor minden gondolatunk és minden idegünk a gazdasági válság nehéz küzdelmeitől fáradt és ernyedt. Derűt és vigszágot varázsol ez a hatalmas és kifogyhatatlan olvasmánynak tetsző mű a gondterhelt lakásba, valóságos jótétemény ez az 5000 vicc ma amikor olyan ritka az ajkakon a mosoly.

Különösen figyelemreméltó a legjobb zsidó viccek gondos kiválogatása, azoké a zsidó vicceké, amelyek megírása és alkalmazása terén Nagy Imre eddig is utólérhetetlen mesternek bizonyult.

A hatalmas viccerengetegből csak úgy találomra bemutatunk itt néhányat:

Két pasas ül együtt az étteremben, egyik kistermetű, a másik nagytermetű.

— Kérlek. — mondja a nagytermetű — hogy lehet az, hogy olyan kicsi ember, mint te, olyan sokat eszik?

— Oh, mondja a másik — belülről nem vagyok én olyan kicsi, mint amilyenek kívülről látszom.

Móricka hazajön az iskolából és elmondja, hogy mit tanultak. Azt tanulták, hogy Alaskában félévig tart a nappal és félévig az éjszaka.

— Na, fiam, — mondja neki a tatája — itt szeretnék én kereskedő lenni.

— Miért, tata?

— Mert, ha valaki jönne egy lejárt váltóval, azt mondanám neki, hogy jöjjön holnap reggel.

Kohutól megkérdi valaki:

— Igaz, hogy a Grün eljegyezte magát?

— Igaz.

— És kivel?

— Huszezer pengővel, a másik nevét elfelejtettem.

A tanító felszólítja Mórickát.

— Hogy van az, hogy téged Kohnnak hívnak és a mamád Blauné?

— Ez úgy történt, — magyarázza Móricka — hogy a mamám újra férjhez ment és én nem.

Kohn nagyon szerette a szép lakást, de nem sokáig élvezhette, mert fiatalon meghalt. A felesége egyideig gyászola, aztán férjhez ment elhalt férje öccséhez. Nemsokára látogató jött hozzájuk, akinek nagyon tetszett a lakás.

— Ah, — mondta — itt igazán mindegy nagyon szép.

— Igen. — válaszolt Kohnné — a megboldogult sógoromnak nagyon jó ízlése volt.

A magunk részéről mélyen gratulálunk ehhez a remek és bátor teljesítményhez, olvasóinknak pedig igen hathatósan ajánljuk, szerezzék meg maguknak ezt a diszes öt kötetet, állandó derűt és örömet visznek be vele a lakásukba.

**Ochinu ato! Testvér leszel,
ha a Chevra tagja leszel.**

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda Budapest, VII. Rombach u. 8. — Telefon: József 42-3-09.